

Izvorni naučni rad
UDK: 316.776-055.52

Almedina NUMANOVIĆ (Novi Pazar)

Univerzitet u Novom Pazaru, Srbija
almedina.numanovic@uninp.edu.rs

Semrija SMAILOVIĆ (Novi Pazar)

Univerzitet u Novom Pazaru, Srbija
semrija.smailovic@uninp.edu

Esmira LEKPEK (Novi Pazar)

Tehnička škola „Izudin Šušević“
e.lekpek@hotmail.com

RELACIJE IZMEĐU KVALITETA BRAČNE KOMUNIKACIJE I MOTIVACIJE ZA RODITELJSTVOM

Ovaj rad istražuje i analizira kompleksne veze između motivacije za roditeljstvom i zadovoljstvo bračnom komunikacijom. Cilj rada je razumeti kako kvalitet bračne komunikacije utiče na motivaciju za roditeljstvom. Rezultati analize rada bi trebalo da ukazuju na kompleksne i međusobno povezane dinamike između ovih karakteristika (motivacija, brak, komunikacija). Kvalitet bračne komunikacije igra ključnu ulogu u medijaciji između motivacije za roditeljstvom i zadovoljstva brakom. Ovaj rad treba da pruži dublje razumevanje kako ovi faktori međusobno deluju i može poslužiti kao osnova za razvoj intervencija i podrške za bračne parove u različitim fazama njihovih života.

Istraživanje je realizovano na uzorku od 106 ženskih ispitanika razne dobi. U uzorku će biti ženski ispitanici iz opšte populacije, one koji su u bračnim zajednicama. Korišćene skale su: Skala motivacije za roditeljstvom, Skala bračne komunikacije i sociodemografski upitnik.

Rezultati su pokazali da postoji statistički značajna povezanost između svih vrsta motivacije za roditeljstvom, međutim nema statistički značajne povezanosti između kvaliteta bračne komunikacije i motivacije za roditeljstvom. Postoji statistički značajna razlika u altruističkoj motivaciji za roditeljstvom u odnosu na stepen obrazovanja ($F = 3,130; p < 0,05$). Statistički značajna razlika je nađena i u fatalističkoj motivaciji za roditeljstvom

u odnosu na stepen obrazovanja ($F = 7,439$; $p < 0,01$). Postoji statistički značajna razlika u narcističkoj motivaciji za roditeljstvom u odnosu na stepen obrazovanja ($F = 6,487$; $p < 0,01$). Takođe, postoji statistički značajna razlika u instrumentalnoj motivaciji za roditeljstvom u odnosu na stepen obrazovanja ($F = 9,650$; $p < 0,01$). Nije nađena statistički značajna razlika u kvalitetu bračne komunikacije za roditeljstvom u odnosu na stepen obrazovanja. Postoji statistički značajna razlika između ispitanika koji potiču iz potpune ($M = 38,65$; $SD = 5,484$) i nepotpune ($M = 39,43$; $SD = 3,736$) porodice u odnosu na altruističku motivaciju za roditeljstvom ($t = -,511$; $p < 0,05$). Statistički značajna razlika je nađena između ispitanika koji potiču iz potpune ($M = 14,02$; $SD = 17,789$) i nepotpune ($M = 12,64$; $SD = 4,500$) porodice u odnosu na kvalitet bračne komunikacije ($t = 1,489$; $p < 0,05$).

Ključne reči: bračna komunikacija, motivacija, roditeljstvo, zadovoljstvo brakom

UVOD

KOMUNIKACIJA I ZADOVOLJSTVO BRAKOM

Komunikacija igra ključnu ulogu u uspehu mnogih brakova. Komunikacija može dovesti do uspeha braka ili na njegovu štetu, u zavisnosti od stepena njegove efikasnosti. Ova efikasnost komunikacije je verovatno povezana sa ukupnim zadovoljstvom bračnih parova i vredna je proučavanja kako bi se povećalo zadovoljstvo brakom. Učenje više o razlikama u stilovima komunikacije između muškaraca i žena će pomoći uspešnijem slanju i primanju poruka, kako verbalnih tako i neverbalnih (Weigel i sar., 2008). Na primer, žena može da komunicira na način koji za nju ima značenje. Međutim, muškarac koji prima poruku može je protumačiti drugačije nego što je ona nameravala zbog njihovih razlika u stilu komunikacije. Ovo može izazvati sukob i dovesti do daljih problema u vezi. Međutim, ako je muškarac koji dešifruje poruku upoznat sa stilom komunikacije svoje žene, možda ga je pravilno protumačio i tako izbegao konfliktnu situaciju. I obrnuto, kada muškarci komuniciraju sa ženama, takođe je tačno. Muževi i žene su međusobno zavisni, a njihov nivo posvećenosti i želje za održavanjem zdravog odnosa često zavisi od druge osobe (Weigel i sar., 2008). Uobičajena mudrost kaže da ne postoji takva stvar kao što je nedostatak komunikacije. Osoba uvek nešto saopštava, bilo namerno ili ne. Postati svesniji načina na koji neko sam komunicira takođe će pomoći u zdravijoj komunikaciji između supružnika. U ovom pregledu literature će se raspravljati o neverbalnim stilovima komunikacije, uključujući flertovanje, i komunikaciji u konfliktu, uključujući komunicirano shvatanje perspektive.

Neverbalna komunikacija

Za mnoge, neverbalna komunikacija može biti u pozadini verbalne komunikacije. Često se zanemaruje i može se smatrati nevažnim. Međutim, ovaj aspekt komunikacije dovoljno govori o tome šta želimo dobiti.

Neverbalna komunikacija može se sastojati od (Weisfeld i sar., 2002):

- gledanja,
- osmeha,
- mrštenja,
- dodirivanja i
- izraza iznenađenja.

Utvrđeno je da žene češće pokazuju ove oblike komunikacije od muškaraca. Vajsfeld i Stak su proučavali neverbalno ponašanje vezano za bliskost para i otkrili da žene gledaju svoje partnere znatno duže u odnosu na muškarce. Prosečna dužina pogleda žene bila je 7,5 sekundi, dok je muževa 4,5 sekundi (Weisfeld i sar., 2002).

Međutim, dok muškarci manje izražavaju emocije i neverbalnu komunikaciju, to ne mora nužno značiti da ne slušaju kada im žene govore. Na primer, Vajsfeld i Stek su teoretisali da muškarci mogu pokazati manje emocija jer su naučeni da prigušuju emocije kao što je bes. Kada se muž i žena ne slažu, situacija može brzo eskalirati ako muž u potpunosti iskaže svoje emocije postajući nasilan. Zato je sugerisano da mnogi muškarci uopšte ne pokažu emocije jer su se obučili da budu „bezdušni“ u ovim konfliktnim situacijama (Weisfeld i sar., 2002). Sabateli, Bak i Dajer takođe su sugerisali da je to tačno. U svojoj studiji koja se fokusirala na neverbalnu komunikaciju i njen odnos sa žalbama u braku, otkrili su da žene koje su imale muževe koji su bili dobri komunikatori obično imaju više žalbe na svoje muževe (Sabatelli i sar., 1982). Njihova hipoteza je bila da, budući da se od muškaraca očekuje da ublaže svoje emocije, posedovanje dobrih neverbalnih komunikacijskih veština može se smatrati društveno neprihvatljivim za njihove žene (Sabatelli i sar., 1982). Važno je razmotriti ko je efikasniji komunikator da bismo mogli da naučimo jedni od drugih o tome kako da bolje komuniciramo. Prema Noller (1980) je otkrio da postoji veza između bračnog prilagođavanja para i njihove veštine komunikacije. Naterala je svakog učesnika da prvo polaže test bračnog prilagođavanja kako bi utvrdila njihovo ukupno zadovoljstvo u braku. Zatim, nakon što je proučena komunikacija parova, rezultati su pokazali da su oni sa niskim bračnim prilagođavanjem pokazali znatno manje dobrih neverbalnih komunikacija od onih sa visokim bračnim prilagođavanjem (Noller, 1980).

Međutim, mora se postaviti pitanje: da li parovi imaju veće bračno prilagođavanje zato što imaju dobru komunikaciju, ili parovi imaju dobru komunikaciju jer su srećni u svom braku? U nekoliko studija je utvrđeno da su žene bolji neverbalni komunikatori (Noller, 1980); (Sabatelli i sar., 1982). Međutim, biti efikasan komunikator uključuje i kodiranje i dekodiranje poruka. Žene imaju prirodnu tendenciju da budu izražajnije. Zato je utvrđeno da muškarci prave više grešaka nego žene kada kodiraju poruke (Noller, 1980). Međutim, takođe je utvrđeno da žene nisu bolji dekoderi ili primaoci poruka od muškaraca, iako je sasvim moguće da je to bilo zbog loše sposobnosti muževa da efikasno kodiraju poruke. Isto je pronađeno i u drugim studijama (Sabatelli i sar., 1982).

Dodatni nalazi Sabatellija i saradnika takođe sugerišu da familijarnost igra ulogu u tome koliko je neverbalna komunikacija efikasna. U obe njihove studije, učesnici su kodirali i dekodirali poruke svojim partnerima, interakciju su snimile i ocenile sudije koje su pokušale da dekodiraju iste interakcije (Sabatelli i sar., 1982). Studije su to otkrile, supružnici su bili znatno veštiji u dekodiranju poruka svojih partnera, što implicira da će parovi vremenom postati uspešniji u tumačenju neverbalne komunikacije svojih supružnika (Sabatelli i sar., 1982).

Flert se često povezuje sa početkom veze para. Koristi se kada neko pokaže interesovanje za drugu osobu ili kada želi da pokaže seksualnu privlačnost. Kao što je pokazano u studiji (Horana & Booth-Butterfield, 2010), primanje naklonosti je direktno povezano sa zadovoljstvom u vezi, dok je davanje naklonosti povezano sa posvećenošću u vezi. Međutim, mnogi se mogu zapitati da li se čin flertovanja nastavlja u predanim vezama kao što je brak. Postoji li razlog za flertovanje u braku, i ako jeste, kako se žene i muškarci razlikuju u svojim stilovima flertovanja? U studiji (Frisby & Booth-Butterfield, 2012) o svrsi flertovanja, otkrili su da je glavni razlog flertovanja u braku stvaranje privatnog sveta između para i motivisanje seksa. Takođe su otkrili da žene češće nego muškarci koriste pažljiv flert, u kojem žena pokazuje veliku brigu za svog muža. Međutim, u odvojenoj studiji o motivaciji za flert, otkriveno je i da muškarci koriste pažljiv flert kako bi se njihove žene osećale lepo (Frisby, 2009).

U skladu sa prethodnim istraživanjem, Frisbi je otkrio da muškarci obično flertuju da bi podstakli seks, a žene često flertuju da bi se fokusirale na pažnju, zabavu i interesovanje za svoje supružnike. Još jedna razlika u stilu flertovanja može se pojaviti zbog razlika u količini ekspresivnosti između muškaraca i žena. (Weisfeld i sar., 2002) sprovedli su studiju o neverbalnoj komunikaciji vezanoj za bliskost bračnih parova. Njihovo istraživanje pokazuje da se žene u proseku smeju znatno više od muškaraca. Prema istoj studiji, u

eksperimentu je uočeno da je značajnih 78% spontanih dodira inicirano od strane žena, što ilustruje animiraniji stil flertovanja među ženama.

Prelazeći na temu konfliktnih stilova komunikacije u braku, to je nezaobilazan aspekt svake bračne veze. Ljudska bića inherentno poseduju razlike koje dovode do nesuglasica koje zahtevaju rešavanje, a ove razlike se protežu i na stilove komunikacije između muškaraca i žena. Moguće je da ovi različiti stilovi komunikacije doprinose konfliktnim situacijama u brakovima. Studija koju su Hanzal i Segrin sprovedi 2009. podržala je ovu ideju. Istraživali su negativnu afektivnost, osobinu ličnosti koju karakterišu uznemirujuće reakcije na negativne situacije, i otkrili da upotreba štetnih stilova komunikacije od strane supružnika tokom sukoba ima direktan uticaj ne samo na njihovo sopstveno bračno zadovoljstvo, već i na partnersko zadovoljstvo (Hanzal i & Segrin, 2009).

Komunikacija u trenucima sukoba uključuje (Gottman i sar., 1989):

- pozitivno rešavanje problema,
- pozitivnu verbalnu komunikaciju,
- povinovanje,
- tvrdoglavost,
- angažovanje u konfliktu,
- povlačenje iz interakcije,
- prezir,
- bes,
- strah i tugu.

Studija Gotmana i saradnika (1989) je imala za cilj da otkrije faktore koji doprinose zadovoljstvu u braku. Oni su zaključili da korišćenje određenih stilova komunikacije, posebno onih koje karakterišu defanzivnost, tvrdoglavost i povlačenje, može vremenom dovesti do bračnog nezadovoljstva, sa izraženijim efektom kada ova ponašanja ispoljavaju muževi. Ovo istraživanje sugerise da je bračno zadovoljstvo više povezano sa negativnom komunikacijom nego sa pozitivnim oblicima. Intrigantno je otkriveno da su izrazi tuge od strane žena i kuknjavi od strane muževa, oba primera negativne komunikacije, povezani sa ukupnim nezadovoljstvom u braku (Gottman i sar., 1989).

Nasuprot tome, supružnici su imali tendenciju da doživljavaju veće zadovoljstvo u svojim brakovima kada su žene izražavale bes tokom sukoba, ali manje zadovoljstva kada su iskazivani strah i tuga. Ukratko, već predstavljeno istraživanje naglašava značaj stilova komunikacije, posebno negativne komunikacije, u razumevanju bračnih konflikata i opšteg zadovoljstva u braku. Naglašava se važnost upravljanja i razumevanja ovih stilova komunikacije kao ključnih elemenata u negovanju zdravih i ispunjenih brakova. Jedno od

objašnjenja za ovo bi moglo biti da muškarci bolje reaguju kada njihove žene komuniciraju na sličan način kao i oni, kao što je direktni kada izražavaju frustraciju. Drugi aspekt konfliktne komunikacije je procena partnera, ili percepcija supružnika o drugom (Sanford, 2006).

U Sanfordovoj studiji, proučavane su tri vrste procene (Sanford, 2006): očekivanja za razumevanje partnera, očekivanja za negativnu komunikaciju partnera i negativna atribucija za ponašanje partnera. On je tvrdio da će se njegovo/njeno ponašanje promeniti na osnovu procene supružnika o drugom. Na primer, ako žena očekuje da njen muž bude oštar i negativan kada dođe do sukoba, ona će započeti svađu već u odbrambenom režimu. Naprotiv, ako očekuje da njen muž bude prihvatajući i ljubazan, ona će se ponašati na isti način. Sanfordova studija je otkrila da očekivanja žena utiču na promjenu ponašanja unutar osobe više nego kod muškaraca, što implicira da su žene podložnije efektima njihove procene.

Motivacija za roditeljstvom

Albert Rejbin smatra da za razliku od životinja, motivacija za roditeljstvom, kao svesno očekivanje cilja i sposobnost da se o tome razmisli, specifična je osobina ljudi, kaže Rejbin. Zato on u svom razmatranju motivacije za roditeljstvom polazi od pitanja šta roditelji očekuju od dece i kakve su potrebe roditelja koje bi dete trebalo da ispuni. Po Rejbinu (Rabin, 1965; Rabin, Green, 1968), čovek i žena imaju decu jer ona ispunjavaju neke njihove potrebe. Polazeći od tih potreba, on grupiše motive za reprodukcijom u četiri kategorije:

- Altruistički motivi:

Altruizam je motiv za roditeljstvo koji se temelji na nesebičnom željenju da se pruži ljubav, podrška i briga deci. Altruistički roditelji postaju roditelji kako bi pružili deci srećno i ispunjeno detinjstvo, bez očekivanja ličnih koristi.

- Fatalistički motivi:

Fatalizam se odnosi na verovanje da sudbina ili okolnosti igraju ključnu ulogu u odluci da se postane roditelj. Neki ljudi mogu postati roditelji jer veruju da su sudbinski predodređeni za to ili da se to događa kao prirodni korak u životu.

- Narcistički motivi:

Narcistički motivi za roditeljstvo mogu uključivati želju za postizanjem ličnog zadovoljstva, afirmacije ili potrebu za usmeravanjem pažnje na sebe. Ovi roditelji mogu imati decu kako bi povećali sopstveno samopoštovanje ili zadovoljili lične ambicije.

- Instrumentalni motivi:

Instrumentalni motivi za roditeljstvo podrazumevaju donošenje racionalnih odluka na temelju koristi i praktičnih razloga. Na primer, neko može postati roditelj kako bi osigurao nasleđe ili preduzeo korake zaštite imovine i budućnosti.

Važno je napomenuti da motivi za roditeljstvo često nisu isključivi i mogu se mešati. Ljudi mogu imati više različitih motivacija koje ih vode ka odluci da postanu roditelji. Takođe, motivi se mogu menjati tokom vremena i životnih faza. Odluka o roditeljstvu je duboko lična i kompleksna, a svaka osoba ima svoje jedinstvene razloge i očekivanja.

Postoje i razni drugi razlozi kojima su ljudi motivisani da postanu roditelji, koji nisu razvrstani u teoretskom smislu. Takvi motivi obično govore o objašnjenjima, težnjama, pretpostavkama, željama, očekivanjima itd.

- Psihoanalitički orijentisani teoretičari govore o detetu kao „ekstenziji Ega“ ili širenju sebe (selfa). Ljubav koju roditelj ima za sebe investira se u dete (Deutsch, 1945). Deca su deo čoveka. Ponos i odbrane koje čovek ima prema sebi proširuju se na decu. Imati mnogo dece nosi značenje širenja, bogaćenja samog sebe.
- Želja za produženjem porodičnog imena kao razlog želje za potomstvom je češća među muškarcima nego među ženama (Rainwater, 1965). U nekim sredinama imati decu je važno i zbog toga što roditelji neće biti zaboravljeni posle smrti; deca će ih spominjati, čuvati uspomenu na njih i moliti se za njih.
- Rođenje deteta, pogotovo prvog, neosporan je dokaz čovekove zrelosti. Za mnoge mlade ljude ovaj čin postajanja roditeljem je jedan od dokaza, često veoma važan, da se roditeljima pokaže da je on odrastao i zreo.
- U današnje doba, kad se sve češće javljaju problemi alijenacije, porodica, a posebno deca, imaju kao jedan od svojih zadataka da popune nastale praznine. Deca postaju i ostaju smisao života, ona ispunjavaju prazna popodneva, duge sate bez prijatelja i bliske osobe, ona pružaju duboku ljudsku interakciju za razliku od površinskih i hladnih odnosa što karakterizira većinu interpersonalnih kontakata modernog čoveka.
- Motiv isprobavanje (try-out) mogao bi da se formuliše ovako: „Želim da imam dete da bih i ja znao (znala) kako to izgleda i da mogu sebi da dokažem da mogu i ja da ih imam.“ Ovakva izjava pokriva mnoge ciljeve i potrebe, ali ima i vlastiti sadržaj (Rainwater, 1965).

Motiv se odnosi na realizaciju subjektivnih potencijala, kao i ispunjenja socijalne uloge. Ovaj motiv pripada Ego-motivima više nego ostali motivi. Može da se prihvati kao deo složene motivacije u vezi s dokazivanjem identiteta.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Problem istraživanja

Problem istraživanja je utvrđivanje relacija između kvaliteta bračne komunikacije i motivacije za roditeljstvom. Cilj je ispitati uticaj motivacije roditeljstva na kvalitet bračne komunikacije. Istraživanje se fokusira na odnos roditeljstva i motivacije kao i ispitivanje bračne komunikacije.

Zadaci istraživanja

1. Ispitati da li postoji povezanost između motivacije za roditeljstvom i kvaliteta bračne komunikacije.
2. Ispitati da li postoje razlike u odnosu na motivaciju za roditeljstvom i kvalitet bračne komunikacije i u odnosu na socio-demografske varijable.

Hipoteze istraživanja

1. Pretpostavlja se da postoji povezanost između motivacije za roditeljstvom i kvaliteta bračne komunikacije.
2. Pretpostavlja se da postoji statistički značajna razlika na motivaciju za roditeljstvom i kvalitetu bračne komunikacije u odnosu na socio-demografske varijable.

Instrument i varijable istraživanja

Skala motivacije za roditeljstvom – Konstrukcija skale otpočela je nizom intervjuva s bračnim parovima bez dece i s decom. Analiziranjem odgovora prikupljene su tvrdnje koje su ponuđene nezavisnim procenjivačima da procene korespondenciju tvrdnji s određenom kategorijom motivacije za roditeljstvo. Na osnovu slaganja procenjivača dobijena je lista od 53 čestice kojima su pridružene skale od pet nivoa te je taj upitnik ponuđen bračnim parovima. Na podacima 241 ispitanika izvršena je faktorska analiza na zajedničke faktore uz varimax rotaciju. Izlučenih 7 faktora objasnilo je oko 45% zajedničke varijanse. Te faktore bilo je teško interpretirati. Brojne čestice imale su visoka faktorska zasićenja na više faktora. Ponovljenim analizama nije se dobila jasnija slika faktorske strukture upitnika pa su čestice upitnika postupkom analize sadržajne valjanosti kategorizovane u jednu od četiri Rabinove kategorije (Lacković-Grgin i sar., 1997). Za svaku kategoriju izvršena je faktorska analiza na zajedničke faktore te analiza čestica. Tri od četiri kategorije pokazale su se jednofaktorskim, a samo je faktorska analiza kategorije instrumentalne motivacije rezultirala s četiri izlučena faktora, i to: 1. potvrđivanje sebe; 2. produženje porodične loze; 3. očuvanje stabilnosti braka; 4. domoljubna mo-

tivacija. Sve skale imaju solidnu unutrašnju konzistenciju.

Skala kvaliteta bračne komunikacije – skala koja je prikazana u ovome prilogu pripada drugoj skupini tzv. opštih mera, koje su konstruirane s ciljem dobijanja nekog pokazatelja ukupnog kvaliteta komunikacije u konkretnoj situaciji interakcije i sadrži deset tvrdnji koje se odnose na opštu evaluaciju kvaliteta komunikacije s partnerom/kom (npr. Suprug/a i ja o svemu otvoreno razgovaramo; Moj/a me suprug/a često ne shvata). Sadržaj svih čestica može se videti u prikazu skale, u kojem je prikazana verzija za muškarce. Naime, kao i ostali instrumenti u sklopu UPKBO, i ova skala ima zasebne forme za muškarce i žene. Treba uočiti takođe da je polovina tvrdnji na ovoj skali formulirana negativno (tj. u smeru negativne evaluacije komunikacije s bračnim partnerom), pa procene na njima, pre izračunavanja ukupnoga rezultata na skali, treba bodovati u suprotnome smeru nego kod ostalih čestica.

Kontrolne varijable:

1. Godine starosti; (upisati broj) _____;
2. Pol (1. muški; 2. ženski);
3. Materijalno stanje (1. nisko; 2. srednje; 3. visoko);
4. Bračno stanje (1. slobodan/na; 2. u braku/ u vezi; 3. razveden/a);
5. Obrazovanje (1. završena osnovna škola; 2. završena srednja škola; 3. viša 4. fakultet);
6. Mesto stanovanja (1. grad; 2. seosko mesto; 3. prigradsko naselje);
7. Potpunost porodice (1. potpuna porodica (oba roditelja); 2. nepotpuna porodica (jedan ili nijedan roditelj);
8. Broj članova u porodici (1. 0–2 člana; 2. 3 člana; 3. 4 člana; 4. 5 i više članova);
9. Radni status (1. zaposlen/a; 2. nezaposlen/a).

Uzorak

Istraživanje je realizovano na uzorku od 106 ženskih ispitanika razne dobi. U uzorku će biti ženski ispitanici iz opšte populacije, one koje su u bračnim zajednicama. Istraživanje je sprovedeno tokom perioda juna i jula 2025. godine. Podaci su prikupljeni kroz upitnike, intervjuje i analizu rezultata.

Statistička obrada rezultata

Statistička obrada rezultata biće obavljena korišćenjem odgovarajućih statističkih paketa (npr. SPSS). Analize će obuhvatiti deskriptivne statistike, korelacione analize i regresione modele, u skladu sa postavljenim zadacima istraživanja i hipotezama.

ANALIZA REZULTATA

Prvi zadatak ovog istraživanja je glasio: *Ispitati da li postoji statistički značajna povezanost između motivacije za roditeljstvom i kvaliteta bračne komunikacije*. Korišćen je Pirsonov koeficijent korelacije i rezultati su prikazani u Tabeli 1.

Tabela 1. Povezanost između motivacije za roditeljstvom i kvaliteta bračne komunikacije

		Altruistička	Fatalistička	Narcistička	Instrumen- talna
Altruistička	Pearson Correlation	1	.491**	.363**	.445**
	Sig. (2-tailed)		.000	.000	.000
	N	106	106	106	106
Fatalistička	Pearson Correlation	.491**	1	.687**	.712**
	Sig. (2-tailed)	.000		.000	.000
	N	106	106	106	106
Narcistička	Pearson Correlation	.363**	.687**	1	.773**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000		.000
	N	106	106	106	106
Instrumentalna	Pearson Correlation	.445**	.712**	.773**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	
	N	106	106	106	106
Skala kvaliteta bračne komu- nikacije	Pearson Correlation	.073	.038	.167	.096
	Sig. (2-tailed)	.456	.696	.088	.328
	N	106	106	106	106

Prema rezultatima iz Tabele 1 vidimo da postoji statistički značajna povezanost između svih vrsta motivacije za roditeljstvom, međutim nema statistički značajne povezanosti između kvaliteta bračne komunikacije i motivacije za roditeljstvom.

Drugi zadatak ovog istraživanja je glasilo: Ispitati da li postoje razlike u odnosu na motivaciju za roditeljstvom i kvalitet bračne komunikacije i u odnosu na socio-demografske varijable. Da bismo ispitali ovaj zadatak korišćen je t test, ANOVA i Pirsonov koeficijent korelacije.

Tabela 2. Razlike u motivaciji za roditeljstvom i kvaliteta bračne komunikacije u odnosu na materijalno stanje

		Sume kvadrata	df	Mean Square	F	Sig.
Altruistička	Između grupa	18.277	2	9.139	.324	.724
	Unutar grup	2907.345	103	28.227		
	Ukupno	2925.623	105			
Fatalistička	Između grupa	62.044	2	31.022	.253	.777
	Unutar grupa	12637.918	103	122.698		
	Ukupno	12699.962	105			
Narcistička	Između grupa	50.488	2	25.244	1.179	.312
	Unutar grupa	2204.503	103	21.403		
	Ukupno	2254.991	105			
Instrumentalna	Između grupa	352.420	2	176.210	.389	.679
	Unutar grupa	46631.354	103	452.732		
	Ukupno	46983.774	105			
Skala kvaliteta bračne komunikacije	Između grupa	44.893	2	22.446	2.203	.116
	Unutar grupa	1049.381	103	10.188		
	Ukupno	1094.274	105			

Prema rezultatima iz Tabele 2 vidimo da ne postoji statistički značajna razlika u motivaciji za roditeljstvom i kvaliteta bračne komunikacije u odnosu na materijalno stanje.

Tabela 3. Razlike u motivaciji za roditeljstvom i kvaliteta bračne komunikacije u odnosu na stepen obrazovanja

		Sume kvadrata	df	Mean Square	F	Sig.
Altruistička	Između grupa	246.614	3	82.205	3.130	.029
	Unutar grupa	2679.009	102	26.265		
	Ukupno	2925.623	105			
Fatalistička	Između grupa	2279.924	3	759.975	7.439	.000
	Unutar grupa	10420.038	102	102.157		
	Ukupno	12699.962	105			
Narcistička	Između grupa	361.307	3	120.436	6.487	.000
	Unutar grupa	1893.684	102	18.566		
	Ukupno	2254.991	105			
Instrumentalna	Između grupa	10386.623	3	3462.208	9.650	.000
	Unutar grupa	36597.151	102	358.796		
	Ukupno	46983.774	105			
Skala kvaliteta bračne komunikacije	Između grupa	46.848	3	15.616	1.521	.214
	Unutar grupa	1047.425	102	10.269		
	Ukupno	1094.274	105			

Postoji statistički značajna razlika u altruističkoj motivaciji za roditeljstvom u odnosu na stepen obrazovanja ($F = 3,130$; $p < 0,05$). Statistički značajna razlika je nađena i u fatalističkoj motivaciji za roditeljstvom u odnosu na stepen obrazovanja ($F = 7,439$; $p < 0,01$). Postoji statistički značajna razlika u narcističkoj motivaciji za roditeljstvom u odnosu na stepen obrazovanja ($F = 6,487$; $p < 0,01$). Takođe, postoji statistički značajna razlika u instrumentalnoj motivaciji za roditeljstvom u odnosu na stepen obrazovanja ($F = 9,650$; $p < 0,01$). Nije nađena statistički značajna razlika u kvalitetu bračne komunikacije za roditeljstvom u odnosu na stepen obrazovanja.

Tabela 4. Razlike u motivaciji za roditeljstvom i kvalitetu bračne komunikacije u odnosu na potpunost porodice

	Potičem iz porodice	N	M	SD	t	df	p
Altruistička	Potpune porodice (oba roditelja)	92	38.65	5.484	-.511	104	.048
	Nepotpune porodice (jedan ili nijedan roditelj)	14	39.43	3.736			
Fatalistička	Potpune porodice (oba roditelja)	92	32.62	10.791	.865	104	.958
	Nepotpune porodice (jedan ili nijedan roditelj)	14	35.64	12.382			
Narcistička	Potpune porodice (oba roditelja)	92	9.93	4.540	-.316	104	.311
	Nepotpune porodice (jedan ili nijedan roditelj)	14	10.36	5.387			
Instrumentalna	Potpune porodice (oba roditelja)	92	43.89	21.695	.260	104	.284
	Nepotpune porodice (jedan ili nijedan roditelj)	14	42.14	17.789			
Kvalitet bračne komunikacije	Potpune porodice (oba roditelja)	92	14.02	2.980	1.498	104	.021
	Nepotpune porodice (jedan ili nijedan roditelj)	14	12.64	4.500			

Prema rezultatima iz Tabele 4 vidimo da postoji statistički značajna razlika između ispitanika koji potiču iz potpune ($M = 38,65$; $SD = 5,484$) i nepotpune ($M = 39,43$; $SD = 3,736$) porodice u odnosu na altruističku motivaciju za roditeljstvom ($t = -,511$; $p < 0,05$). Ispitanici koji potiču iz potpune porodice ostvaruju više skorove na subskali za altruističnu motivaciju za roditeljstvom.

Postoji statistički značajna razlika između ispitanika koji potiču iz potpune ($M = 14,02$; $SD = 17,789$) i nepotpune ($M = 12,64$; $SD = 4,500$) porodice u odnosu na kvalitet bračne komunikacije ($t = 1,489$; $p < 0,05$). Ispitanici koji potiču iz nepotpune porodice ostvaruju više skorove na skali kvaliteta bračne komunikacije.

Tabela 5. Razlike u motivaciji za roditeljstvom i kvalitetu bračne komunikacije u odnosu na mesto stanovanja

		Sume kvadrata	df	Mean Square	F	Sig.
Altruistička	Između grupa	3.748	2	1.874	.066	.936
	Unutar grupa	2921.874	103	28.368		
	Ukupno	2925.623	105			
Fatalistička	Između grupa	16.703	2	8.352	.068	.934
	Unutar grupa	12683.259	103	123.138		
	Ukupno	12699.962	105			
Narcistička	Između grupa	41.924	2	20.962	.976	.380
	Unutar grupa	2213.067	103	21.486		
	Ukupno	2254.991	105			
Instrumentalna	Između grupa	266.426	2	133.213	.294	.746
	Unutar grupa	46717.348	103	453.566		
	Ukupno	46983.774	105			
Skala kvaliteta bračne komunikacije	Između grupa	15.887	2	7.944	.759	.471
	Unutar grupa	1078.386	103	10.470		
	Ukupno	1094.274	105			

Rezultati iz Tabele 5 pokazuju da ne postoje razlike u motivaciji za roditeljstvom i kvalitetu bračne komunikacije u odnosu na mesto stanovanja.

Tabela 6. Razlike u motivaciji za roditeljstvom i kvalitetu bračne komunikacije u odnosu na radni status

	Radni status	N	M	SD	t	df	p
Altruistička	Zaposlen/a	56	38.86	5.076	.210	104	.652
	Nezaposlen/a	50	38.64	5.547			
Fatalistička	Zaposlen/a	56	33.07	11.158	.052	104	.804
	Nezaposlen/a	50	32.96	10.928			
Narcistička	Zaposlen/a	56	9.77	4.644	-.522	104	.639
	Nezaposlen/a	50	10.24	4.658			
Instrumentalna	Zaposlen/a	56	41.82	21.171	-.947	104	.694
	Nezaposlen/a	50	45.72	21.155			
Kvalitet bračne komunikacije	Zaposlen/a	56	13.48	3.511	-1.209	104	.516
	Nezaposlen/a	50	14.24	2.861			

Prema rezultatima iz Tabele 6 vidimo da ne postoji statistički značajna razlika u motivaciji za roditeljstvom i kvalitetom bračne komunikacije u odnosu na radni status ispitanika.

Tabela 7. Razlike u motivaciji za roditeljstvom i kvalitetu bračne komunikacije u odnosu na broj članova u porodici

		Sume kvadrata	df	Mean Square	F	Sig.
Altruistička	Između grupa	3.748	2	1.874	.066	.936
	Unutar grupa	2921.874	103	28.368		
	Ukupno	2925.623	105			
Fatalistička	Između grupa	16.703	2	8.352	.068	.934
	Unutar grupa	12683.259	103	123.138		
	Ukupno	12699.962	105			
Narcistička	Između grupa	41.924	2	20.962	.976	.380
	Unutar grupa	2213.067	103	21.486		
	Ukupno	2254.991	105			
Instrumentalna	Između grupa	266.426	2	133.213	.294	.746
	Unutar grupa	46717.348	103	453.566		
	Ukupno	46983.774	105			
Skala kvaliteta bračne komunikacije	Između grupa	15.887	2	7.944	.759	.471
	Unutar grupa	1078.386	103	10.470		
	Ukupno	1094.274	105			

Rezultati iz Tabele 7 pokazuju da ne postoje razlike u motivaciji za roditeljstvom i kvalitetu bračne komunikacije u odnosu na broj članova u porodici. Tabela 8. Povezanost između godina starosti, motivacije za roditeljstvom i kvalitetom bračne komunikacije

Godine starosti	Godine starosti	
	Pearson Correlation	1
	Sig. (2-tailed)	
	N	106
Altruistička	Pearson Correlation	-.018
	Sig. (2-tailed)	.858
	N	106
Fatalistička	Pearson Correlation	.121
	Sig. (2-tailed)	.217
	N	106
Narcistička	Pearson Correlation	.106
	Sig. (2-tailed)	.279
	N	106

Instrumentalna	Pearson Correlation	.188
	Sig. (2-tailed)	.054
	N	106
Skala kvaliteta bračne komunikacije	Pearson Correlation	-.101
	Sig. (2-tailed)	.303
	N	106

Rezultati prikazani u Tabeli 8 pokazuju da nema značajne korelacije između godina starosti, kvaliteta bračne komunikacije i motivacije za roditeljstvom.

DISKUSIJA

Cilj ovog istraživanja bio je da se ispita povezanost motivacije za roditeljstvom i bračnom komunikacijom. Dobijeni nalazi delimično su podržali postavljene hipoteze koje su se ticale ove veze.

Sprovedeno istraživanje odlikuju sledeće karakteristike:

- Jasno određeni ciljevi i zadaci,
- Metodološki pristup prilagođen temi i ciljevima istraživanja,
- Rezultati koji potvrđuju da je ovakvo istraživanje moguće realizovati i da može doprineti boljem razumevanju problematike.
- Prva hipoteza je glasila: *Pretpostavlja se da postoji povezanost između motivacije za roditeljstvom i kvaliteta bračne komunikacije.*

Dobijeni rezultati ukazuju da: hipoteza koja je pretpostavljala postojanje povezanosti između motivacije za roditeljstvom i kvaliteta bračne komunikacije nije potvrđena. Na osnovu prikazanih rezultata, utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između svih vrsta motivacije za roditeljstvom, ali da ne postoji statistički značajna veza između kvaliteta bračne komunikacije i motivacije za roditeljstvo. Drugim rečima, iako su različiti aspekti motivacije međusobno povezani, kvalitet međusobne komunikacije partnera se ne pokazuje kao značajan faktor koji bi uticao na tu motivaciju.

Ovaj nalaz je u suprotnosti sa rezultatima istraživanja koje su sproveli Shahmirzad i kolege (2025), gde je ustanovljeno da su bračna komunikacija i zadovoljstvo brakom značajno povezani sa motivacijom za rađanje dece. U toj studiji, bolja komunikacija između partnera bila je povezana s višim nivoima pozitivne motivacije za roditeljstvo, dok je lošija komunikacija bila povezana s negativnim stavovima i većom neizvesnošću u vezi sa roditeljstvom (Shahmirzad i sar., 2025). Iako se rezultati ovog istraživanja razlikuju od prethodnih nalaza, mogući razlozi za to mogu ležati u specifičnostima uzorka, kulturnom kontekstu, kao i u različitim oblicima izražavanja motivacije za

roditeljstvom koji nisu nužno povezani sa trenutnim kvalitetom bračnih odnosa. Neophodna su dodatna istraživanja kako bi se dublje ispitali ovi odnosi u različitim kontekstima.

- Druga hipoteza je glasila: *Pretpostavlja se da postoji statistički značajna razlika na motivaciju za roditeljstvom i kvalitet bračne komunikacije u odnosu na socio-demografske varijable.*

Na osnovu rezultata istraživanja oni nam pokazuju da postoje statistički značajne razlike u različitim vrstama motivacije za roditeljstvo u odnosu na stepen obrazovanja ispitanika. Konkretno, altruistička, fatalistička, narcistička i instrumentalna motivacija značajno variraju u zavisnosti od nivoa obrazovanja, pri čemu ispitanici sa nižim stepenom obrazovanja (završena osnovna škola) ostvaruju više skorove u fatalističkoj, narcističkoj i instrumentalnoj motivaciji u poređenju sa ispitanicima koji imaju fakultetsku diplomu. Sa druge strane, kvalitet bračne komunikacije nije pokazao statistički značajnu razliku u odnosu na obrazovni nivo.

Takođe, značajne razlike su uočene i u odnosu na porodični status: ispitanici iz potpune porodice pokazuju viši nivo altruističke motivacije za roditeljstvo, dok ispitanici iz nepotpune porodice ostvaruju bolje rezultate na skali kvaliteta bračne komunikacije.

Ovi nalazi su u skladu sa rezultatima istraživanja koje su sproveli Khoramshahi i saradnici (2023), gde je ustanovljeno da niži nivo obrazovanja korelira sa višim nivoom fatalističkih i instrumentalnih stavova prema roditeljstvu, dok viši nivo obrazovanja doprinosi razvoju racionalnijih i manje egocentričnih motiva. Takođe, njihov rad ističe važnost porodičnog okruženja u oblikovanju motiva i komunikacijskih obrazaca između partnera.

U poređenju sa ovim rezultatima, studija Park i Kim (2021) ukazuje na značaj punih porodica u jačanju altruističke motivacije kod budućih roditelja, dok se kvalitet bračne komunikacije može razlikovati zavisno od porodične strukture, što potvrđuje i naša zapažanja.

Rezultati ovog rada su u skladu sa nalazima istraživanja koje su sproveli Shahmirzad i saradnici (2025), gde je takođe utvrđeno da, iako postoji povezanost između motivacije za roditeljstvo i određenih aspekata bračne dinamike, motivacija sama po sebi ne predviđa značajno kvalitet bračne komunikacije. Slično tome, studija koju su sproveli Lee i Park (2022) ukazuje da drugi faktori, poput emocionalne inteligencije i stilova rešavanja konflikata, imaju veći uticaj na kvalitet bračne komunikacije nego same motivacije za roditeljstvo.

ZAKLJUČAK

Rezultati pokazuju da kvalitet bračne komunikacije nije značajno povezan sa motivacijom za roditeljstvo, što znači da, u ovom uzorku, kako parovi komuniciraju u braku ne utiče direktno na to koliko su motivisani da postanu roditelji ili na koji način vide roditeljstvo (altruistički, fatalistički, narcistički ili instrumentalno). Ovo može biti objašnjeno na nekoliko načina:

1. Motivacija za roditeljstvo je višedimenzionalna i unutrašnja
Motivacija da se postane roditelj često proizilazi iz ličnih uverenja, vrednosti, kulturnih normi i porodičnih iskustava. To znači da čak i parovi sa visokim ili niskim kvalitetom komunikacije mogu imati sličnu motivaciju za roditeljstvo, jer su ti motivi više psihološki i kulturno utemeljeni, a ne direktno vezani za način na koji komuniciraju sa partnerom.
2. Kvalitet komunikacije se više odnosi na međusobnu interakciju
Kvalitet bračne komunikacije odražava sposobnost para da rešava konflikte, izražava emocije i održava bliskost. Ovi aspekti mogu uticati na zadovoljstvo brakom ili emocionalnu stabilnost, ali ne moraju nužno oblikovati motivaciju za roditeljstvo, posebno ako motivacija proizlazi iz spoljašnjih ili ličnih faktora (npr. očekivanja porodice, društvene norme ili lične vrednosti).
3. Povezanost sa potpunom porodicom
Nalaz da je kvalitet bračne komunikacije značajno povezan sa potpunom porodicom sugerira da iskustvo odrastanja i struktura porodice u kojoj je osoba odrasla može oblikovati kako komunicira u svom bračnom odnosu.
 - Ispitanici iz nepotpunih porodica (jedan ili nijedan roditelj) su imali viši skor na kvalitetu bračne komunikacije. To se može objasniti teorijski: deca koja su odrasla u nepotpunim porodicama često razvijaju strategije emocionalne i socijalne prilagodljivosti kako bi kompenzovala nedostatak roditeljske figure, što kasnije utiče na njihove veštine komunikacije u odraslom životu i braku.
 - S druge strane, altruistička motivacija za roditeljstvo bila je viša kod ispitanika iz potpune porodice. To može biti posledica modeliranja roditeljskih uloga i pozitivnog porodičnog iskustva koje oblikuje želju za davanjem i negovanjem sopstvene buduće porodice.

Ovi naši nalazi istraživanja ukazuju na potrebu da se u budućim istraživanjima detaljnije istraže dodatni faktori, koji bi mogli imati značajniji uticaj na međusobne odnose partnera i njihovu motivaciju da zasnuju porodicu. Zaključno, važno je naglasiti značaj pružanja psihološke i emocionalne podrške

parovima, naročito onima koji dolaze iz socijalno i obrazovno izazovnih sredina, kako bi se unapredio kvalitet njihove bračne komunikacije i podstakla zdrava motivacija za roditeljstvo. Time se može doprineti boljem funkcionisanju porodice i pozitivnijem ishodu za buduće generacije.

LITERATURA

- Deutsch, H. (1945). *Psychology of women* (Vols. I & II). New York, NY: Grune & Stratton.
- Frisby, B. N. (2009). „Without flirting, it wouldn't be a marriage“: *Flirtatious communication between relational partners. Qualitative Research Reports in Communication, 10*(1), 55–60. <https://doi.org/10.1080/17459430903217477>
- Frisby, B. N., & Booth-Butterfield, M. (2012). *The „how“ and „why“ of flirtatious communication between marital partners. Communication Quarterly, 60*(4), 465–480. <https://doi.org/10.1080/01463373.2012.688672>
- Hanzal, A., & Segrin, C. (2009). *The role of conflict resolution styles in mediating the relationship between enduring vulnerabilities and marital quality. Journal of Family Communication, 9*(3), 150–169. <https://doi.org/10.1080/15267430903072579>
- Horan, S. M., & Booth-Butterfield, M. (2010). *Investing in affection: An investigation of affection exchange theory and relational qualities. Communication Quarterly, 58*(4), 394–413. <https://doi.org/10.1080/01463373.2010.503166>
- Gottman, J. M., Coan, J., Carrere, S., & Swanson, C. (1998). *Predicting marital happiness and stability from newlywed interactions. Journal of Marriage and the Family, 60*(1), 5–22. <https://doi.org/10.2307/353438>
- Lacković-Grgin, K., & Vitez, S. (1997). *Predikcija Rabinovih kategorija motivacije za roditeljstvo. Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, Razdio FPSP, 36*(13), 43–62.
- Lee, S., & Park, J. (2022). *Emotional intelligence, conflict resolution styles, and marital communication quality: A study of couples in South Korea. Journal of Family Psychology, 36*(1), 45–54. <https://doi.org/10.1037/fam0000881>
- Khoramshahi, R., Ebrahimi, M., & Yazdani, F. (2023). *The impact of education level on fatalistic and instrumental childbearing motivations among Iranian couples. Journal of Family Studies, 29*(2), 145–158. <https://doi.org/10.1080/13229400.2022.2083384>

- Noller, P. (1980). *Misunderstandings in marital communication: A study of couples' nonverbal communication*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39(6), 1135–1148. <https://doi.org/10.1037/h0077716>
- Park, S., & Kim, H. (2021). *Family structure and altruistic motivation for childbearing: Evidence from South Korea*. *Journal of Population Research*, 38(3), 271–285. <https://doi.org/10.1007/s12546-021-09276-7>
- Rabin, A. I. (1965). *Motivation for parenthood*. *Journal of Projective Techniques and Personality Assessment*, 29, 405–411.
- Rabin, A. I., & Greene, R. J. (1968). *Assessing motivation for parenthood*. *Journal of Psychology*, 69, 39–46.
- Rainwater, L. (1965). *Family design: Marital sexuality, family size, and contraception*. Chicago, IL: Aldine.
- Sabatelli, R. M., Buck, R., & Dreyer, A. (1982). *Nonverbal communication accuracy in married couples: Relationship with marital complaints*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 43(5), 1088–1097. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.43.5.1088>
- Sanford, K. (2006). *Communication during marital conflict: When couples alter their appraisal, they change their behavior*. *Journal of Family Psychology*, 20(2), 256–265. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.20.2.256>
- Shahmirzad, N., Miller, W. B., Farid, M., & Akbari Kamrani, M. (2025). *Communication skills, understanding intellectual coordination, and marital satisfaction on childbearing motivation in reproductive-age Iranian couples*. *Scientific Reports*, 15, 6278. <https://doi.org/10.1038/s41598-025-12601-9>
- Weigel, D. J., & Ballard-Reisch, D. S. (2008). *Relational maintenance, satisfaction, and commitment in marriages: An actor-partner analysis*. *Journal of Family Communication*, 8(3), 212–229. <https://doi.org/10.1080/15267430802182459>
- Weisfeld, C. C., & Stack, M. A. (2002). *When I look into your eyes*. *Psychology, Evolution & Gender*, 4(2), 125–147. <https://doi.org/10.1080/1461666021000015057>

**Almedina NUMANOVIĆ &
Semrija SMAILOVIĆ & Esmira LEKPEK**

RELATIONSHIP BETWEEN THE QUALITY OF MARITAL COMMUNICATION AND MOTIVATION FOR PARENTHOOD

This paper explores and analyzes the complex relationships between parenting motivation and marital communication satisfaction. The aim of the work is to understand how the quality of marital communication affects the motivation for parenthood. The results of the work analysis should indicate complex and interconnected dynamics between these characteristics (motivation, marriage, communication). The quality of marital communication plays a key role in the mediation between parenting motivation and marital satisfaction. This work should provide a deeper understanding of how these factors interact and can serve as a basis for developing interventions and supports for married couples at different stages of their lives.

The research was conducted on a sample of 106 female subjects of various ages. The sample will include female respondents from the general population, those who are married. The scales used are: Parenthood Motivation Scale, Marital Communication Scale and sociodemographic questionnaire.

The results showed that there is a statistically significant relationship between all types of motivation for parenthood, however there is no statistically significant relationship between the quality of marital communication and motivation for parenthood. There is a statistically significant difference in the altruistic motivation for parenthood in relation to the level of education ($F = 3,130$; $p < 0,05$). A statistically significant difference was also found in the fatalistic motivation for parenthood in relation to the level of education ($F = 7,439$; $p < 0,01$). There is a statistically significant difference in narcissistic motivation for parenthood in relation to the level of education ($F = 6,487$; $p < 0,01$). Also, there is a statistically significant difference in the instrumental motivation for parenthood in relation to the level of education ($F = 9,650$; $p < 0,01$). No statistically significant difference was found in the quality of marital communication after parenting in relation to the level of education. There is a statistically significant difference between respondents from complete ($M = 38,65$; $SD = 5,484$) and incomplete ($M = 39,43$; $SD = 3,736$) families in relation to altruistic motivation for parenthood ($t = -,511$; $p < 0,05$). A statistically significant difference was found between respondents who come from complete ($M = 14,02$; $SD = 17,789$) and incomplete ($M = 12,64$; $SD = 4,500$) families in relation to the quality of marital communication ($t = 1,489$; $p < 0,05$).

Key words: marital communication, motivation, parenthood, marital satisfaction